

УДК 334.711:330.322

Лоза С. П.¹, Гречковська С. М.²

¹ канд. екон. наук, доц.;

² здобувачка першого рівня вищої освіти, гр. БТЕ-1214сп;

Національний університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя, Україна.

АЛЬТЕРНАТИВНІ МОДЕЛІ ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ: ГРАНТОВІ ПРОГРАМИ ТА ДІАСПОРНИЙ КАПІТАЛ

Розвиток стартап-екосистеми є одним із пріоритетів економічного відновлення України. За даними InVenture, у 2025 р. обсяг венчурних інвестицій в українські стартапи досяг 526 млн дол., однак це зростання забезпечене переважно великими раундами в оборонно-технологічному секторі [1]. Водночас стартапи ранніх стадій (Pre-seed, Seed) стикаються з гострим дефіцитом фінансування: вони ще не мають стабільних доходів та фінансової звітності, а венчурні фонди, як правило, не працюють з настільки малими обсягами. У цій ситуації особливого значення набувають альтернативні джерела — грантові програми та капітал української діаспори.

Серед грантових програм провідну роль відіграє Український фонд стартапів (USF). За час роботи фонд профінансував 352 команди на загальну суму 8,2 млн дол. Стартапи, що отримали підтримку USF, залучили понад 50 млн дол. зовнішніх інвестицій, тобто кожен долар гранту згенерував приблизно шість доларів додаткового капіталу [2]. Гранти USF становлять 25 тис. дол. на стадії pre-seed та 50 тис. дол. на стадії seed і надаються без участі у капіталі компанії, що робить їх привабливими для молодих засновників. У 2024–2025 рр. фонд розширив діяльність: за програмою Startup EDGE, реалізованою спільно з EU4Business, було виділено 1 млн євро на підтримку стартапів ранніх стадій із грантами від 20 до 40 тис. євро [3].

Європейські інституції також активно підтримують українські інновації. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) спільно з ЄС надав українським компаніям 1,1 млн євро у формі інноваційних ваучерів на розробку кліматичних технологій [4]. Загальний обсяг підтримки ЄБРР Україні у 2024 р. досяг рекордних 2,4 млрд євро, частина з яких спрямована на інноваційний сектор. Крім того, Google for Startups запустив Ukraine Support Fund, орієнтований на технологічні команди, що працюють в умовах війни.

Окремим напрямком є залучення капіталу української діаспори. На відміну від інституційних грантів, діаспорне фінансування поєднує інвестиції з менторською підтримкою та доступом до міжнародних ринків. Серед діаспорних ініціатив варто виділити ua.ventures — платформу бізнес-ангелів у Німеччині, створену українцями для підтримки вітчизняних стартапів. Платформа інвестує спільно з українськими, німецькими та європейськими партнерами і проводить заходи для зв'язку засновників з інвесторами. Фонд Diaspora Ventures бере участь у pre-seed раундах українських технологічних

компаній. Мережа United Angels Network об'єднує бізнес-ангелів, які інвестують в українські проекти на ранніх стадіях. Важливу роль відіграють також тематичні інвестиційні заходи. Форум Invest In UA, що проводиться за підтримки Startup Ukraine, об'єднує міжнародних інвесторів, у тому числі представників діаспори, з українськими стартапами. Подібні майданчики скорочують дистанцію між засновниками та потенційними інвесторами, що особливо важливо в умовах обмеженого доступу українських підприємців до міжнародних інвестиційних мереж.

Діаспорний капітал має ряд переваг для стартапів ранніх стадій: гнучкіші умови порівняно з інституційними інвесторами, розуміння українського бізнес-контексту та готовність працювати з підвищеними ризиками, пов'язаними з воєнним станом. Водночас обсяги діаспорного фінансування поки що значно поступаються грантовим програмам і не можуть повністю заповнити інвестиційний розрив на ранніх стадіях.

Таким чином, грантові програми та діаспорний капітал виконують взаємодоповнюючі функції у фінансуванні українських стартапів. Гранти USAF та європейських програм забезпечують безповоротне фінансування без розмивання частки засновників, тоді як діаспорні інвестори додають менторство та зв'язки з міжнародними ринками. Поєднання цих моделей дозволяє стартапам ранніх стадій подолати початковий фінансовий бар'єр та підготуватися до залучення венчурного капіталу на наступних етапах розвитку.

Перспективним напрямком подальшого розвитку є створення координаційного механізму, який об'єднав би грантові програми, діаспорні фонди та державні ініціативи в єдину систему підтримки. Досвід USAF, який продемонстрував мультиплікатор 1:6 між грантовим та залученим зовнішнім фінансуванням, свідчить про те, що навіть порівняно невеликі гранти здатні запускати ланцюгову реакцію інвестицій за умови правильної координації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. InVenture. Ukrainian Venture Capital in 2025. <https://inventure.com.ua/en/analytics/investments/ukrainian-venture-capital-in-2025>
2. The Ukrainian Startup Fund Awards \$8.2M in Grants — Results in Figures. Scroll.media. 2025. <https://scroll.media/en/2025/11/13/ukrainian-startup-fund-awards-8-2m-in-grants/>
3. EU4Business. New grant programme for Ukrainian startups. <https://eu4business.org.ua/en/news/new-grant-programme-for-ukrainian-startups-in-deep-tech-green-tech-and-edtech-sectors/>
4. EBRD. Ukrainian innovators receive €500,000 in grants from EBRD and EU. 2024. <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2024/ukrainian-innovators-receive-500000-in-grants-from-ebrd-and-eu.html>